

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Cap. VI. An Iudex Ecclesiasticus inserat violentiam, quando iudicat
secundum opinionem minus probabilem?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

Sacramenti. Inquiritur ergo, an possit ferre sententiam, non secundum opinionem probabiliorem, sed secundum minus probabilem, si ista est tutior. Et ratio dubitandi est: quia fidelis volens recipere Sacramentum, non potest sequi opinionem probabiliorem, sed sequi debet minus probabilem circa valorem Sacramenti, si hæc minus probabilis est tutior, vt constat ex hoc decreto Innocentij XI. ergo Iudex eodem modo debet iudicare circa valorem eius Sacramenti; quia Iudex debet iudicare secundum legem, qua tenetur pars litigans.

43. Dicendum tamen est, etiam in hoc casu Iudicem debere iudicare secundum opinionem probabiliorem, vel secundum sententiam omnino certam. Patet assertio. Quia licet opinio, quæ versatur circa valorem, & est tutior, sit minus probabilis, tamen vltimum iudicium in hac materia, est omnino certum. Et enim ex hoc decreto Innocentij certum est, quod debemus sequi in collatione Sacramentorum opinionem tutiorem, etiam si sit minus probabilis: ergo Iudex in tali casu iudicans secundum eam opinionem tutiorem, iudicat quidem secundum sententiam certam.

44. Confirmatur. Nam opinio tutior in collatione Sacramentorum, quamvis formaliter, & immediate sit minus probabilis, tamen ex dictamine reflexo, quod est iudicium vltimum quoad praxim, manet omnino certa: quia certum est, illam quamvis minus probabilem practicandam esse: sed Iudex circa valorem Sacramenti debet habere hoc iudicium vltimum reflexum, & secundum illud iudicare: ergo tenetur iudicare in in hoc casu secundum sententiam certam, ne dum probabiliorem. Et hic patet ad rationem dubitandi.

CAPVT VI.

An iudex Ecclesiasticus inferat violentiam, quando iudicat secundum opinionem minus probabilem?

SUMMARIUM.

Iudices Regij non possunt removere violentiam Ecclesiastici de iure, sed dumtaxat de facto. n. 45.

Quando est probabile, quod Ecclesiasticus protulit sententiam rectam, quamvis Iudices Regij habeant probabilitatem de opposito, inique agunt impediendo executionem. n. 46.

Cum Iudex Ecclesiasticus non vult admittere apellationem, ductus opinione, qua euidenter est minus probabilis, violentiam infert. n. 47. & 48.

Quando non est evidens, præfatam opinionem esse minus probabilem, & si videatur Iudicibus Regijs minus probabilis, Ecclesiasticus non infert violentiam, & peccant Iudices laici impediendo executionem. n. 49.

Cum causa est spiritualis, inique agunt Iudices Regij decernendo, illam esse laicalem. n. 51.

Si certum esse laicalem, Ecclesiasticus infert violentiam intendens arcere ab illa Iudicem laicum. n. 52.

Quomodo non inferat violentiam, non minus probabile est, quod causa est spirituales. n. 53. & seqq.

45. **D**E hac materia late egi in 1. part. Crif. Theol. disp. 45. art. 5. Et ex ibi traditis quæstionem hanc facile expediam. Pro cuius rei claritate præmitto primo, licitum esse Iudicibus Regijs, non de iure, sed dumtaxat de facto

Nota. facto, removere violentiam Iudicis Ecclesiastici; eo modo quo admittitur à Sacra Rota Romana in decisione Ofcensi canonicatus, quam refert Diana part. 5. ad finem. Cuius verba retuli in eo art. 5. citato.

46. Præmitto secundo id, quod ibidem docui num. 652. Scilicet, quando vere probabile est, quod Iudex Ecclesiasticus hic & nunc rectam profert sententiam, quamvis Iudicibus Regijs videatur probabile, quod sententia non est recta, inique agunt Iudices, dum prætextu violentiæ conantur impedire executionem. Et ratio ibidem tradita convincit. Nam implicat contradictionem, quod quis operetur probabiliter, & inferat violentiam: si enim infert violentiam non operatur probabiliter; est enim improbable, quod liceat inferre violentiam. Ex quo metaphysica evidentia constat, eum, qui operatur probabiliter, non inferre violentiam.

47. Est ergo quæstio præsens, an si Iudex Ecclesiasticus in ferenda sententia sequatur opinionem minus probabilem, quæ tamen sit vere probabilis, inferat violentiam, & possint Iudices Regij de facto, quamvis non de iure, amovere eam violentiam? v. g. Præcipit Iudex Ecclesiasticus Clerico, ut restituat aliquam pecuniæ quantitatem sub excommunicatione latæ sententiæ; iste appellat Superiorem. Et quia forte est quæstio controversa, an in talibus circumstantijs possit Iudex vrgeri ad executionem, remota apellatione, in qua quæstione est varietas opinionum; & opinio, quæ docet, non debere admitti apellationem, est minus probabilis; & adhuc Iudex Ecclesiasticus nõ vult admittere apellationem, iuxta eam opinionem minus probabilem; quæritur an Iudex in hoc casu inferat violentiam, & Iudices Regij possint illam de facto coercere?

48. Sit prima conclusio. Si sit

certum, & evidens (quod numquam, aut raro eveniet) illam opinionem, secundum quam Iudex Ecclesiasticus vrget ad executionem, remota apellatione, esse minus probabilem; Iudex infert violentiam, neque errant Iudices Regij, dum censent, eam esse violentiam. Probat. Tunc enim Iudex infert violentiam, quando fert sententiam contra ius, & fas; sed in hoc casu ita procedit Iudex Ecclesiasticus: ergo infert violentiam. Probat. minor: ex hoc decreto Innocentij XI. constat, iudicem illicite ferre sententiam, si ferat secundum opinionem minus probabilem; sed procedere contra hoc decretum est procedere contra ius & fas: ergo in hoc casu ita procedit.

49. Sit secunda conclusio. Quando non est evidens, opinionem, secundum quam procedit Iudex Ecclesiasticus, esse minus probabilem, etiam si minus probabilis videatur aliquibus iurisperitis, aut consiliarijs Regis, tunc non potest censerì, quod infert violentiam. Pater conclusio. Quia non censetur violentia, nisi iniuria sit evidens; sed in hoc casu non est evidens: ergo non est censenda violentia. Pater minor: quia tota violentia reducit. ad hoc, quod Iudex non sequatur opinionem probabiliorem in sententia lata: sed non est evidens, quod illa opinio, à qua declinat sententia Iudicis Ecclesiastici, si probabilior, atque adeo non est evidens, illum non sequi opinionem probabiliorem: ergo in eo casu non datur iniuria evidens.

50. Confirmatur. Quia si propter probabilitatem opinionis, quæ non est evidenter talis, impediri posset executio Iudicis Ecclesiastici, cum vnusquisque suam propriam opinionem censeat probabiliorem; maxima vexatio immineret Iudicibus Ecclesiasticis, dum illis vna pars videtur probabilior, & Iudicibus Regijs vi-

de-

detur etiam probabilior opposita; si ideo vellent impedire executionem Iudicis Ecclesiastici. Quare, & si non de iure, sed solum de facto vellent impedire, inique, & Sacrilege operabuntur contra immunitatem Ecclesiasticam.

51. Alius articulus violentiæ intentari solet contra Iudicem Ecclesiasticum, quando scilicet arguitur, quod causa, circa quam intendit cognoscere, sit laicalis, & quæ ad eius tribunal non spectat. Et quidem cum causa est spiritualis, & adhuc auditores Regij decernunt (quod vulgo dicitur) *Auto de legos*, id est, causam esse laicalem, inique, & sacrilege procedunt, mittentes falcem in causam spiritualem, circa quam nulla gaudent iurisdictione; vt late docui in eo art. 5. cit.

52. Deinde si certum est, causam esse laicalem, sine dubio infert violentiam Iudex Ecclesiasticus, dum intendit arcere ab illa Iudicem laicum, & eam sibi arrogare. Quare in tali casu non peccant auditores Regij, si de facto impediunt Iudicem Ecclesiasticum à cognitione causæ evidenter laicalis.

53. Sit tertia conclusio. Si est vere probabile, quod causa est spiritualis, licet sit minus probabile, & Iudex Ecclesiasticus cognoscit de illa, non infert violentiam. Probat. Si propter aliquid inferret violentiam, maxime quia opinio de qualitate causæ, circa quam cognoscit Ecclesiasticus, est minus probabilis; atque adeo resisteret huic decreto Innocentij XI: sed hoc non obstat ad cognoscendum de illa: ergo non infert violentiam. Probat. minor: nam ex hoc decreto solum constat, iniquum esse ferre sententiam iuxta opinionem minus probabilem: sed quod Iudex Ecclesiasticus cognoscat de causa, quæ minus probabiliter est spiritualis, non est ferre sententiam iuxta

opinionem minus probabilem; sunt enim res valde diversæ, cognoscere de aliqua causa, & ferre sententiam: ergo in cognoscendo de tali causa non resistit huic decreto, atque adeo illud non obstat huic cognitioni causæ. Itaque si Iudex Ecclesiasticus cognoscit de causa, quæ ex opinione vere probabilis, licet minus probabilis, est Ecclesiastica, & spiritualis, & dum fert sententiam circa illam, procedit secundum opinionem probabiliorum quoad ius litigantium, nullo modo resistit huic decreto, atque adeo nullam infert violentiam.

54. Confirmatur ex supradictis. Non enim intercedit violentia, vbi iniuria non est evidens: sed in eo quod Iudex arroget sibi eam causam, non invenitur iniuria evidens; cum vere probabile sit, eam causam pertinere ad Iudicem Ecclesiasticum: ergo nulla intercedit violentia.

55. Dices. Cum Iudex Ecclesiasticus in tali casu cognoscit de causa probabiliter spirituali, & in illa fert sententiam, verificatur, quod in illa sententia ferenda procedit secundum opinionem minus probabilem; quia illa sententia, quam fert, involvit cognitionem causæ: ergo si cognitio causæ sit secundum opinionem minus probabilem, etiam sententia fertur iuxta opinionem minus probabilem; atque adeo sic resistitur huic decreto.

56. Respondetur. Hoc decretum non intendere, quod Iudex sequatur opinionem probabiliorum in ea quæstione, an causa pertineat, an non pertineat ad ipsum Iudicem; sed solum, quod attendantur probabiliora merita causæ in sententia ferenda. Quando ergo dicitur verificari, quod Iudex in sententia ferenda procedit iuxta opinionem minus probabilem, distinguendum est: quia non procedit secundum opinionem minus probabilem quoad merita causæ, cum in his
pro

procedat secundam probabiliorem; procedit vero secundum opinionem minus probabilem quoad hoc quod pertineat, vel non pertineat ad ipsum ea causa. Cum autem dicitur, quod cognitio causæ includitur in ipsa sententia lata, cum eadem distinctione admittendum est.

57. Aliud est, si Fiscalis sæcularis, aut similis Actor disceperet coram Episcopo, an ea causa esset spiritualis, an laicalis. Tunc enim Iudex Ecclesiasticus debet ferre sententiam de eo articulo secundum opinionem probabiliorem.

CAPVT VII.

An iudex inferenda sententia interlocutoria debeat sequi opinionem probabiliorem?

NON EGRET SYMMARIO.

58. **V**T iudex ferat sententiã in aliqua lite, præcedunt multi actus preparatorii, v.g. examinare testes, accipere Confessionem rei, citare Actorem, concedere terminum temporis ad probationes, & multi alij. Quæritur ergo, an ex vi huius damnationis, teneatur Iudex eligere opinionem probabiliorem, non solum ad ferendam sententiã præcipuam causæ, sed etiam ad ferendam sententiã in illis actibus preparatorijs, qui interlocutorijs apellantur.

Hoz. 59. Mag. Hozes in explicatione huius secundæ propositionis num. 5. censet, hanc damnationem non loqui, nisi de potissima sententiã, non vero de decisionibus interlocutorijs; subiungit tamen, quod quando pronunciat sententiã interlocutoriã iuxta opinionem minus probabilem in præiudicium vnus partis, peccat, quamvis hoc non contineatur in damnatio-

ne huius secundæ propositionis.

60. Sed hic dicendi modus non placet. In primis enim supponi debet, cum actus interlocutorius dicitur esse in præiudicium partis, non debere intelligi de præiudicio, seu iniuria evidenti; nam ad hanc inferendam nulla potest esse opinio probabilis. Sensus ergo debet esse, an quando Titius habet ius probabilius, vt concedatur ei terminus temporis, quem postulat, contradicente Sempronio, possit Iudex stare pro Sempronio iuxta opinionem minus probabilem, sine eo quod talis sententia interlocutoria sit contra hoc decretum. In qua quæstione videtur hic Scriptor asserere, id non esse contra hoc decretum Innocentij XI.; & tamen peccare Iudicem, quia decernit in præiudicium Sempronij.

61. Sed hæc duo invicem repugnant. Nam si hoc decretum non comprehendit decisiones interlocutorias, iudicium de istis manebit secundum pristinum statum opinionum: si ergo dicitur, fuisse probabile saltem ab extrinseco, ante hoc decretum, quod Iudex possit ferre sententiã præcipuam secundum opinionem minus probabilem, à fortiori dicendum est, probabile fuisse, quod Iudex posset ferre sententiã interlocutoriã secundum ius minus probabile in præiudicium probabile Sempronij: ergo si tunc id erat probabile, & ideo non peccabat Iudex ferendo sententiã interlocutoriã secundum ius minus probabile in præiudicium Sempronij, neque modo post decretum peccabit.

62. Dicendum ergo est, hoc decreto comprehendi decisiones interlocutorias Iudicis, in quibus agitur de præiudicio partis, sive in quibus litigatur de iure partium. Et ita si Titius habet ius probabilius, vt concedatur ei terminus temporis, quem postulat,

Ff con-